

NLKP Keskkomitee otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» seab tohtu tähtsuse ülesande kõigile ideoloogiarindade töötajatele. Selle ülesande lahendamise teid ja võimalusi vaeti hiljuti Oktoobri rajooni ideoloogiaaktiivi konverentsil, kus olid kõne all sotsialistliku elulaadi edasise täiustamise probleemid.

IDEO- LOOGIA- TÖÖ KONVE- RENTS OKTOOBRI RAJONIS

Põhiettekangete esines konverentsil EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna juhataja ELSA GRETSKINA, kes pidas vajalikeks komponendideks ideoloogiatöö parendamisel selle perspektiivset ja kompleksset planeerimist, koordineerimist, vormide mitmekesistamist ja sidemete tihendamist kommunistliku ülesehitustöö praktikaga. Kõneleja kriipsutas alla, et ideoloogiatöö käesoleval etapil on suurel määral meie rahvamajanduse areng. Eriti tähtsustatakse areng. Eriti tähtsustatakse areng. Eriti tähtsustatakse areng.

NLKP Keskkomitee ideoloogiatöölane otsus määrab täpselt kindlaks meie propagandatöö ülesanded sotsialistliku elulaadi osas: «Veenvalt, konkreetsete faktide varal tuleb esile tuua nõukoguliku elulaadi olemus, arenenud sotsialistliku ühiskonna kommunistlikuks ühiskonnaks järkjärgulise ümberkasvatamise teed.»

Kõneleja soovitas analüüsida parteiorganisatsioonide koostöökute päevakordi sellelt seisukohalt, mis mõjutasid töötajaid tähtsust oma kodanikukohust meile ühiskonna ees. Nii töökollektiivide kui ka õppeasutuste parteiorganisatsioonide ülesandeks jääb meie tulevase töökolledži — õpilaste kutsesoonitluse üheks tähtsaks komponendiks. Eelkõige vajab töökasvatuse parendamine vastava materaalse baasi loomist, sest meie koolidevahelised õppe-töötis-kombinaadid Tallinnas ja Kohtla-Järvel ei suuda täita veel nendes linnades vajadusi. Seepärast panti kõneleja kõigile tootmisjuhtidele südametundmoodustada ettevõtetes õpetesthke ja leida kogunud inseneritehnilise kaadri hulgast õpilaste juhendajad.

Ideelis-poliitilise ja töökasvatuse õige rõhuasetus aitab meid ka kommunistliku moraali kasvatamisel. Ent see nõuab eriliselt lähenemiskust inimestele ja avab kasvatustöö suured reservid. Maast-madalast tuleb kasvatada selliseid jooni, nagu sotsiaalsus, kodanikukohus, ausus, vastutus- ja kohusetunne. Pahatihti jääb kasvatustöö kompleks-suses kõige nõrgemaks lüliks just kõlbeline kasvatus. Põhjusena tuleb nimetada nõrka diferentseerimist ja individuaalset lähenemist. Liiga vähe tegeldakse ka koolis nii raske-

te, mahajääjate kui ka tugevate õpilastega ja peatähelepanu pööratakse nn. keskmistele õpilastele. Marksistlik-leninlik eetika küsimustes on meie pedagoogiline kaader nõrgalt ette valmistatud. Neid probleeme käsitletakse tagasihoidlikult ka kirjanduses. Kasvatustöö kompleks-susel on tähtis koht internatsionaal-stiikuse ja sõjalis-patriootilise kasvatustöö. Internatsio-nalistliku kasvatustöö tõhu-saks vahendiks on vene keele kui NSV Liidu rahvaste ühis-vara valdamine. Vene keele õpetamine meie koolides mõndil veel ei rahulda. Puudust tuntuks kvalifitseeritud pedagoogilisest kaadrist. Selle probleemi lahendamiseks suu-rendatakse vastuvõttu vene keele erialale meie vabariigi

kõrgekoolides, ent samuti avarduvad õppimisvõimalused teiste liiduvabariikide kõrgekoolides. Ka Tallinna Pedagoogilise Instituudi kvalifikatsioonitööstuse teaduskonnas on kavas korraldada kursused neile õpetajatele, kes ei oma kõrgharidust vene keele erialal.

Tösis tähelepanu vajab ideoloogiatöö materiaalne baas. See pole üksnes trükitud, klubi-de ja ringide tegevus, vaid meie igapäevane töö, toodang ja selle kvaliteet. Ilma poliitilise teadlikkusest ei saa likvi-deerida lõhesid, mis tekivad, kui ettevõtte või asutus ei taida temale pandud ülesandeid. Mis aitavad arvukad üritused ja sisulad loengud, kui igapäevases töös toodame praaki (seda ka koolis).

Seega tuleb igal parteiorgani-satsioonis NLKP Keskkomitee ideoloogiatöö otsuse põh-jal anda oma senisele tegevu-sele printsiipiaalne hinnang ja kavandada meetmed selle ot-suse elluviimiseks.

Konverentsil võtsid sõna ja kirjutasid oma töökogemusi V. Klementi nim. Õmbustustöö-miskondise parteialgorgani-satsiooni sekretär G. Kraam, Eesti NSV Kirjanike Liidu sekretär L. Remmelgas, Toot-miskondise «Talleks» partei-komitee sekretär E. Lattik ja mitmed teised.

Konverentsil võtsid sõna ka Tallinna 52. keskkooli direktor V. Rajapuu, kes märkis, et igale pedagoogile on käsiraamatiks «Kasvatustöö näidis-programm üldhariduskoolide-le», kuid ikkagi on olnud õpetajast, milline õpilane läheb koolist ellu. Kõneleja rääkis kooli töökasvatuse ja kutsesva-liku kogemustest ning tões, et teoks saab see tegude, mitte sõnadega. Oma esimesed tööharjumused saab õpilane ikkagi kodust ja kooli kollektiiv-ist tulnud asuda isegi las-tevanemate ümberkasvatami-sele, et töökasvatusega järele jõuda. Parem kui ükski loeng on fakt, et isa ja poeg teevad koos tööd ühiskonna hüvan-guks. Taolisi ettevõtmisi ka-sutatatakse 52. keskkoolis üpris sagedasti. Õpilaste ja lasteva-nemate abiga ehitati välja ainekabineti, keldrikorruuse-larjatakse lasketiir ja auto-õpetuse klass. Õpilasi õpeta-takse hoidma kooli ja ühis-konna vara.

Ouliseks pidas koolijuh-t vastutustunde ja distsipliini kasvatamist. Kui õpilane puu-dub põhjusteta koolist, võib seda juhtuda ka tulevasele töökohale. Õpilaste käitumis-kultuuri ei mõjuta ainult kool, vaid ka kodu, vanemate ees-kuju, üldsus ja tänav. See-pärast seab kool sihiiks kindla liidu — kool, kodu, töökollek-tiiv — joonise.

Oktoobri rajooni ideoloogia-konverentsil lahkusid kõik osalejad hulgalt värske mõte-ga, et neid oma töökollektiiv-s kasutusele võtta NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsuse ellurakendamisel.

Konverentsil käis
ÜLO TIKK

Järjekordne pioneeride sõ-jalis-sportliku mängu «Põua-väik» ülevabariigiline finaali-peati 22.—26. juunini Põlva rajoonis Lämmijärve ääres. Täna-seks on noorarmeelased võistluspalaviku unustanud ja naudivad jätkuva pioneerisuve mõnusi. Tee võiduni polnud sugugi kerge: pinge-rikkad treeningud ja harjuta-mised, õppused ja võistlused. Kuid kas kõigile? Kuidas tuli võit? Kes olid parimad? Kas kõik sõltub võistleja(t)est? Kuhu jäi osa noorarmeelaste rühmi? Nagu näha, saab päri-mõnelgi vastust anda.

Kokkulekule saabunud rühmade algas võistluspinge juba mandaatkomisjoni ees. Kuid enne seda saadi osa võorustajate-põlvalaste küla-lialahkusest. Südamlukud ter-vitused, meened, kimbuke põ-lulilli ja kotike magusatki, see oli finaalis osalejatele esimese teadasaamine, et saabuti ko-duselt lahkesse Põlva rajooni.

Esimesed arusaamused al-gasid siis, kui mandaatkomis-joni ette astus Elva keskkooli koondrühm. Nimekirja andis tunnistust, et rühm koosneb ühe klassi õpilastest, noor-armeelaste jutust selgus ent hoopis vastupidist. Kus on siis toetara? Kas kooli direktori allkirja ja kooli pitsiriga kin-nitatud nimekirjas või õpilaste ütlustes?

Uudishimu äratas ka Koht-la-Järve linna otsus saata fi-naali linnavõistlustel viien-daks platseerunud koond-rühm. Juuru keskkooli koond-rühma kuulus isegi viienda klassi õpilasi. Tallinna 41. 8-kl-assilise kooli võistkonna ni-mekirjal puudus kooli direk-tori kinnitus, Aseri keskkoolil aga arsti viisa võistlustele lu-bamise kohta, Tallinna 16. keskkool trumpas teised üle: polnud nimekirjal kinnitust ega arsti viisat, ei VTK kat-sete sooritamise kaarte, aasta-se töö raportit ega näituse ma-terjale. Mõõdalaskmisi oli mit-mel teiselgi koondrühmal. Kõiges selles õpilasi küll süü-distada ei saa. Vastutustunde puudumise vaeakaus langeb suuresti võistlustele läheta-jate poolele.

Pärastlõuna kiskus kõik koondrühmad kaasa võistlus-keerisesse. Ohtuks selgusid esimesed alavõitjad. Matkata-kisuribal olid teistest osava-mad Türi keskkooli, Emmaste 8-kl-assilise kooli ja Juuru keskkooli noorarmeelased. VTK kontrollkatsetes näitasid end tugevamana. Rõpina-la-se, kellele järgnesid Jõgeva keskkooli ja Tallinna 34. 8-kl-assilise kooli õppurid. Viikto-riinim oli nupukaim Antsla keskkooli võistkond, kellele järgnes Tallinna 41. 8-kl-assilise kooli. Neile järgnesid võrdse arvu punktidega Pal-diski ja Rõpina keskkool ning Emmaste 8-kl-assilise kool.

Teisel võistluspäeval peeti laskesõistlused ja prooviti os-kusi tsiviilkaitses takisturibal. Võistluspinge kasvas sest mõ-lemad võistlused olid toptel punkte, ja kes siin ette rebib, seda on juba hiljem raske püüda. Tsiiviilkaitses soosis fortuna Suure-Jaani keskkooli, Tallinna 34. 8-kl-assilise kooli ja Tartu 6. keskkooli noorarmeelasi. Lasketiirul oli käsi kindiam ja silm teravam

MÄRKMEID LÄMMIJÄRVE ÄÄREST

KALJU KUUSIKU fotod

Rõpina keskkooli koondrüh-mal. Teiseks ka kolmandaks tulistasid end Pärnu 2. keskkooli ja Tallinna 41. 8-kl-assilise kooli noorarmeelased. Pühapäeva ennelõunal vaas-dati-kuulati taideajaid ja võistlustule asusid liiklusin-pektori.

Paistab, et ega Kõrle 8-klas-silise kooli noorarmeelased as-jata lausunud:

«Meil on viiskümmend pära-ni silma, mis uduistavad maailma, avali südamed, rahutud mõt-ted teotatset kärsitud käed...»

Tubli töö tasuks jäi saarlas-tele esimese-teise koha jaga-mine koos Rõpina koondrüh-maga. Kolmanda koha päris Juuru keskkool. Liiklusarves-tuses olid taibukaimad Tal-linna 34. 8-kl-assilise kooli, Suure-Jaani ja Juuru noor-armeelased.

Pinevust ja elevust tõi laag-

riellu taktikaline sõjamäng. Rühm täies lahinguvastuses tulejoonele viia, lahingulähe-annet edukalt täita, vaenlase «tulepunktid» maha suruda, tegevust õigeaegselt suunata ja juhtida — kõik see sai rühmakomandöridele tõeliseks juhikooliks. Mängust kokku-võetide tehes selgus, et kõige oskuslikumalt olid tegutsenud Rõpina, Elva ja Suure-Jaani keskkooli koondrühmad.

Sama päeva õhtupoolikusse mahtus veel lahingulehtede konkurss, milles parimaks tunnistati Pärnu 2. keskkooli ja Kohtla-Järve 15. 8-kl-assilise kooli lahingulehed. Kol-mandaks jäi Rõpina keskkool.

Ohtu korraldati pidulik pioneerikoonus «Täna-se te-gude jälgedes», kus noor-armeelased

meelased rääkisid oma koolis ja kodurajoonis tehtust. Pidu-likul koondusel viibisid eru-kindralmajor Terenti Zubov ja Nõukogude Liidu kangelane Albert Repson. Tõrvikute val-gel austati langenud kange-lasi.

Kokkulekule eelviimane päev lisas võistluspinge. See päev oli läbi ja lõhki noor-armeelaslik, sest toimus rivi-võistlus ja selgitati parimad noorarmeelaste erialadel. Rivipätsilts kuulus reibast rivilaulu ja kindlat marsiam-mu. Rühm rühma järel de-monstreeris kohtunikele oma rivioskusi, kajasid komandö-ride kindlasõnalised käsklu-seid. Rivi ja -laulu konkursi võitis Tallinna 34. 8-kl-assilise kooli koondrühm, kellele järg-nesid Kohtla-Järve 15. 8-klas-silise kooli ja Rõpina keskkooli noorarmeelased.

Noorarmeelaste võtmealal — erialakonkurssidel — näitasid paremaid tulemusi võorusta-jad Rõpina keskkoolist, kellele järgnesid Suure-Jaani ja Tapa 1. keskkool.

Rangelt hinnati laagri sise-korda. Kui kõikide päevade korrahinded ja käskkirjadega saadud kiitused-laitused kokku võeti selgus, et kõige tub-limad on olnud korda hoidma hiidlased — Emmaste 8-kl-assilise kooli noorarmeelased Tal-linna 32. ja Rõpina keskkooli ees.

Üldkokkuvõttes selgus, et kõrvetavale päikesele ja tihe-dale konkurssõelale suutsid kõige visamalt vastu pan-na Rõpina keskkooli noor-armeelased, kes veenva edumaaga edestasid oma konkurente, seda juba teist korda järjest. Neile kuulus ka võitja ränd-punalipp.

Teise koha võitlesid välja Suure-Jaani ja kolmanda Tal-linna 34. 8-kl-assilise kooli koondrühmad. Neile järgnesid Tartu 6. Tapa 1. keskkooli ja Emmaste 8-kl-assilise kooli noorarmeelased.

Kahtluse ja kõhklusest on selge, et võitu altasid sepi-stade ka noorarmeelaste ju-hendajad. Au tuleb anda vanempioneerjuht Liidia Möl-lerile ja matemaatikaõpetaja Helge Tootsmanile Rõpina-st, sest nende käe all ja otsest juhendamisel saavutati teist-kordne võit ülevabariigilises finaalis.

Emmaste 8-kl-assilise kooli koondrühma tunti finaalis asjaliku ja üksmeelse perena. Nemad lahinguisid sagedasti kiit-tud lahinguläheannet eeskuju-liku täitmise eest. Sõjamängu tegi seda «Põuaväiku» ülemjuhataja kindralmajor Jüri Raudsepp isiklikult. Kooli direktor Kaul Kikas ja vanempioneerjuht Anne Go-lub on need inimesed, kelle töökust ja teotatule tuleks ka-destada nii mõnelgi mandri-mehel.

Pioneeride-noorarmeelaste tänu oskusliku juhendamise eest kuulub kindlasti ka õpe-tajatele Aino Tsasakile ja Ants Aavasalule Suure-Jaani ning Ain Lembaveile Viljandist, vanempioneerjuhtidele Tiina Tsasakule Tallinnast ja Gali-na Bastorginale Tartust ning Eve Vunkile Tapa, samuti paljudele teistele, kes alati noorarmeelaste abiks, toeks ja — mis seal salata —, vaju-duse korral lohutajatekski olid.

Kõigi kokkulekule osalejate tänu kuulub küllalislikele Põlva rahvale. Õestkätt partei-täitvatekomitee ning komsonoli rajoonikomitee juhtidele, kelle abikätt oli tunda lausa igal sammul. Kõik koondrüh-mad meenutavad tänuandega oma šeffe Võhandu, Värksa, Ruusa ja Veriora soovhoist, Ranna kolhoosist, Rõpina ko-operatiivist, Lelavakombinaadist, Rõpina sohvotsehniku-mist ja metsamajandist ning muajalik.

Kuid märkimisväärtustele jäi nii mõnigi küsimärk. Miks Antsla keskkooli koondrüh-m ei osalenud kõikidel võistlus-tel (tsiviilkaitses, isetegevus-konkurssil), milks finaali-võist-lusele jäid tulemata Valga ja Haapsalu rajooni ning Narva linna koondrühmad?

TIIT REIN

Nädalavahetusel toimus E. Vilde nimelises Tallinna Pedagoogilises Instituudis järjekordne perehehtmine. Kuuel lõpuksel said diplomid 528 noort inimest, nendest 316 olid õpetajadiplomid. Ligi kaksada lõpetanud olid hariduse omandanud 166 kõrvalt õppides. Diplomid kiltusega pälvivad H. Kullmani nimelise stipendiumi saanu, Tallinna linnanõukogu saadik, tule-vane eesti keele ja kirjanduse õpetaja Tiina Mägi, TPedi komsonolikomitee sekretär, koolieelse peda-googika ja psühholoogia eriala lõpetanu Kersti Loorpärg. Ka Lehja 8-kl-assilise kooli 18-õppetuse õpetaja Albert Reheli õpinguraamatust olid viie aasta jooksul enamasti väga head hinded. Diplomid kiltu-sega said veel 30 lõpetanut. Palju õnne kõikidele lõpetanutele ja tere tulemast pedagoogide perral! Rektori ajutine kt. Einar Vapper annab diplomid Anne Vaheojale. A. Vaheojast saab matemaatikaõpetaja Tallinna 32. keskkoolis, mille ta ise lõpetas viis aastat tagasi.

AIIME RUUBELI tekst ja TOOMAS KONGI foto

LOOTUSTE STARDID

Pioneeride spordimängude «Lootuste stardid» võitjate väljaselgitamiseks pakkus lah-ke abid Viljandi spordiklubi. Mulgimaa pealinnas jõudim-seks käis eelvõistluste sõelast läbi tuhandeid spordilustsi.

Kõrgete lohtade pärast heit-les ma kogunesid 67 kooli võist-konnad 894 osavõtjaga. Ain-sana polnud esindatud Silla-mäe linn.

Finaalvõistlustele pääsemi-ne on juba omaette kiiduväär-t saavutus. Saavutatud kohta arvestamata võib esile tõsta koo-le, kes jõudsid viimasele etapile mitme võistkonnaga, Sindi, Rapla, Paide 3., Põlva, Narva 1. ja Viljandi 4. keskkooli koguni kolmeaga. Ei saa aga märkimata jätta, et Koht-la-Järve, Haapsalu, Hiiumaa ja Tartu rajoonist ei pääse-nud tsoonivõistlustest kauge-male ühtegi mängukollektiivi, Tallinnast ei kabetajaid ega maletajaid.

Ühtlaselt võimsalt esines Tallinna linna Oktoobri ra-joon. Esikohad kergejõustikus (43. kk.), jalgpallis (50. kk.), tütarlaste korvpallis (53. kk.), teised kohad tütarlaste (4. kk.) ja poeglaste (32. kk.) võrkpal-lis ning kolmandad kohad vä-ravpallis (3. kk. võistkonnad) vormisid üldvõidu 243 punk-tiga. Järgmistest kohtade pärast rebiti paari- ja kolmekaup: 2. Viljandi raj. — 217 p., 3. Pärnu linn — 216 p., 4. Rak-vere raj. — 190,5 p., 5. Tartu linn — 190,5 p., 6. Paide raj. — 183 p., 7. Põlva raj. — 179 p., 8. Jõgeva raj. — 175,5 p., 9. Kingissepa raj. — 172 p., 10. Kohtla-Järve raj. — 171 p., 11. Harju — 171 p., 12. Võru raj. — 170,5 p.

Ülejäanud rajoonid said punkte tunduvalt vähem, vii-masteks Hiiumaa 78 ja Tartu rajoon 30,5 punktiga. Sillamäe jäi eemalejäämise tõttu n.ö. allapoolse veepinda —12 punk-tiga.

Ala võitmine andis 25 punkti. Punktitooteja hulka võis jõuda 24 kooli. Tegelikult jäid igal alal viimase 4—5 koha punktid välja mängima-ta, sest võistluste algatapp, rajooni- ja linnavõistlus jäi lihtsalt pidamata. Sedasorti pattu kogunes kõige rohkem nende hingle, kes üldkoku-võttes tagatipus. Ainult kabe-tuiriiridel leidsid kõik välja-jat Sadala tütarlaste esikohast kukesamm, ühevabariigilise kaotus Kohtla-Järve 1. keskkoolile jättis nad teiseks.

Milligipärast viidi värvapalliturniiri läbi Viljandi suu-rimas saalis, «Jõu» spordihoones. Meenutagem, et isegi üleliidulisel koolinoorte spar-takiadil toimuvad mängud võitvad võitvad mängud välisväljakul. Esiteks — nor-maalseks mänguks jäi võim-lapind ikkagi kitsaks, teiseks — tütarlapsed-korvpallurid

jätikus põnevust ainult kahe meeskonna jaoks. Kehra ja Valga 1. keskkool mängisid omavahel teises voorus viiki. Nüüd tuli arnutult nühelda ka kõige väitmaid, sest ot-sustajaks pidi saama värvava-te vahe. Viskevõistluses olid osavamad valgalased (Pärnu 4. keskkooli võideti 52:5, Põlt-samaa keskkooli 37:6, kõige väiksem võiduskoor oli 11 värvavat).

Kõik siiski ettearvatud ste-naariumi järgi ei läinud. Sa-dala kooli värvapalli-tütarlas-dest oli analoogilises ülevaates juttu paar aastat tagasi kui ainsast 8-kl-assilises maakoo-list, kes sportmängudes pää-ses «kõrgemasse seltskonda». Tookord võideti üks mäng ja jäddi kuendaks. Nüüd lahutas Sadala tütarlaste esikohast kukesamm, ühevabariigilise kaotus Kohtla-Järve 1. keskkoolile jättis nad teiseks.

Milligipärast viidi värvapalliturniiri läbi Viljandi suu-rimas saalis, «Jõu» spordihoones. Meenutagem, et isegi üleliidulisel koolinoorte spar-takiadil toimuvad mängud võitvad võitvad mängud välisväljakul. Esiteks — nor-maalseks mänguks jäi võim-lapind ikkagi kitsaks, teiseks — tütarlapsed-korvpallurid

olid sunnitud Viljandi 2. keskkooli ahtavõitu võimlas mängima, kuigi mitmed võistkonnad nimast mängueelset lihv-i püüdsid saada spetsiaalselt üüritud suurtes võimlates.

Korvpalliturniiridel olid omavahel koos kõik vanad tütavad. Spordikoolide võist-lustel, s. o. vabariigi C-klassi karika- ja meistrivõistlustel on paremusdara paika pan-dud mitmeid kordi ja oluli-selt see ei muutunud see-kordki. Väikesel üllatuse pak-kus Pärnu-Jaagupi keskkooli poiste esikoht, aga selles oli oma paras osa vabariigi meis-termeeskonna tuumiku moodustaval 47. keskkooli spordi-klassi korvpalluritel. Vastast peeti ettearvatult võidetuka, mindi mütsiga looma ja saadi 3-punktiline kaotus. See mü-dugi võidu väärtust ei kahan-da.

Võrkpallivõistlustel olid Võru 1. 8-kl-assilise kooli tü-tarlapsed kõikidest üle 2:0. Linnakoolide vahele suutis ennast neijandana kiiluda 8-kl-assiliste maakoolide spar-takiadi võitja Valjala. Poiste võrkpallis oli neli tasavägist mängu, ülejäanud lõppesid 2:0. Kingissepa keskkool võitis Tallinna 32. keskkooli 2:1, ülejäanud vastased ei saanud kummaltki geimi-võitu.

Maleturniir oli tasavägine. Esikohadele jõudsid tuntud «malekoolid» Viljandi 4., Tar-tu 5., Kilingi-Nõmme ja Paide 3. keskkool. Viljandi 4. keskkooli

koolis on male õppeainena tunniplaanis. Tulemused olid nüüd näha.

Kabes said maakoolid kõige rohkem sõna sekka öelda. Viitis Paide 1. keskkool, esimese kuue hulka jõudsid Väimeia ja Tiirimeisa 8-kl-assilise kool ning Puurmanni keskkool. Pealinnas rajoonide kohad jäid tagumise tosinasse. Kergejõustikus ja laskmises olid koos kõikide linnade ja rajoonide parimad koolid, seega osavõtturohkeimad alad. Kergetõustikus kindlustas ühtlase tasemeiga võistkond esikoha Tallinna 43. keskkoolile ligi 100-punktilise eduga. Tugevamate koolide hulka jõudsid veel Põlva, Pärnu, Jaagupi, Põltsamaa, Orissaare ja Valga 1. keskkool.

Laskmises reastusid võist-konnad parajate vahedega, esinelik — Põlva, Keila 1., Narva 1. ja Haapsalu 1. keskkool — teistest tublisti ees. Emmaste 8-kl. kool sai palju-de keskkoolide ees viienda koha ja tõi Hiiumaale veerandi punktile kogusummast. Sportmängude turniiril osales 41 võistkonda, lõpuni mängis 40. Kohtla-Järve 3. keskkooli jalgpallimeeskond sõitis küll kohale, kuid enne võistluste algust jõuti nii palju korda rikkuda, et tree-ner (tegelikult asendaja) pidas kindlamaks poisid koju tagasi saata. Pärast paari voo-ru tuli ka Aegviidu värvapal-linaiskonnal ja õpetaja T. Teistel koduteekond ette võtta. Võistkonda oli pettuse abil

(Järg 4 lk.)

Eesti NSV haridusministri esimene asetäitja FRANTS OPER

On sündinud 21. aprillil 1930. a. Rāpina.

1948. a. lõpetas F. Oper Otepää keskkooli. 1953. a. TRÜ matemaatika-lõputeaduskonnas analüütilise keemia erialal ning talle anti keemika-analüütiku kvalifikatsioon. Samal aastal suunati ta tööle Tallinna 1. keskkooli, kus ta töötas algul õpetajana, 1956. a. õppealajuhatajana ja 1957. a. direktorina.

1959. a. septembris viidi F. Oper üle tööle EKP Tallinna Linnakomiteesse (töötas instruktoriga), 1961. a. jaanuaris edutati ta Tallinna linna haridusosakonna juhatajaks.

Aastail 1970–1979 oli ta EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna instruktorkor.

Praegu on F. Oper kinnitatud Eesti NSV haridusministri esimeseks asetäitjaks.

F. Oper on olnud valitud EKP Tallinna Linnakomitee pleenumi liikmeks, samuti Tallinna linna nõukogu rahvasaadikuks. On delegaadina osa võtnud EKP XIII, XIV ja XV kongressi tööst. F. Operit on autastatud medaliga «Vapra töö eest. V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks» ning kolmel korral Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi auhinnaga.

Abielus. Poeg Indrek ja tütar Margit õpivad Tallinna 2. keskkoolis.

Eesti NSV haridusministri asetäitja KALJU LUTS

On sündinud 10. oktoobril 1933. a. Narvas.

1952. a. lõpetas K. Luts Valga 1. keskkooli. Seejärel jätkas ta õpinguid TRÜ-s, mille matemaatika-lõputeaduskonnas füüsikaosakonnas lõpetas 1957. a. Talle anti geofüüsiku, keskkooli füüsikaõpetaja kvalifikatsioon. Sama aasta 1. septembrist töötas ta Puurmanni keskkoolis füüsikaõpetajana ning 1961. a. õppealajuhatajana.

1961. a. augustis viidi K. Luts üle Järva-Vandri keskkooli direktoriks.

Maist 1973 kuni juunini 1979. a. töötas ta Eesti NSV Haridus-

ministeeriumi plaani- ja finantsosakonna juhatajana.

Praegu on K. Luts kinnitatud Eesti NSV haridusministri asetäitjaks.

K. Luts on olnud EKP Rapla Rajooni Komitee liige, Rapla rajooninõukogu rahvasaadik ning sama rajooni täitevkomitee liige. Teda on autastatud medaliga «Vapra töö eest. V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks», kahel korral Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi auhinnaga ning rinnanärgiga «Haridustöö eesrindlane».

Abielus. Tütar Mare õpib Leningradi Riiklikus Ülikoolis.

**HARIDUS-
MINISTRI
RUUMIS**

Füüsika õppekirjanduse komisjonis olid arutluses G. Karu 10. klassi redeltestid ja nende manuaal. Pärast mõningaid redaktoraalilisi laadi täiendusi otsustati redeltestid esitada kirjatamisteks.

Vabariikliku Õpetajate Täiendusteadusliku väljaandena ilmuv kogumik «Füüsika õpetamise küsimusi» kirjutasid (autorid J. Hendre, K. Schulz, T. Viileberg jt.) kohta avaldasid komisjoni liikmed oma arvamusi. M. Käner tutvustas kirjastamist ja muudatust kirjatamises «Valgus» ning Eesti NSV Haridusministeeriumi väljaannetena ilmuvate füüsikaarvutuste perspektiivplaani.

21. juunil toimus matemaatika komisjoni koosolek. Ülevaate Eesti NSV matemaatikaõpetajate kongressist andis H. Saarsoo. Sellest selgus, et 1978. a. lõpul oli meie vabariigis 1081 matemaatikaõpetajat, neist 24,1% mehed. Kõige arvukamalt on näisõpetajaid kelle vanus on pärisõpetajad – 30–50 aastat (keskmine näisõpetaja vanus 39 a.) ja mehi vanusega 42–55 a. (keskmine vanus 42,7 a.).

Kõrgharidus on 73,5% matemaatikaõpetajatest. Võrreldes analoogiliste andmetega aastast 1965 ja 1971 on tõusnud õpetajate haridustase, kuid kõrgeimad keskmised vanused.

M. Mõtuste tegi kokkuvõtte Rakveres ja Tallinnas toimunud 7. klassi matemaatika kontrolltöödest. Kontrolltööd kirjutas 504 õpilast 20 eesti õppekeelega koolist. Materjal töös oli valitud esimeste poolaastast, seda eelnevalt ei korraldatud. Seega saadi andmed õpilaste teadmiste püsivusest tehete algebralistest murede ja ligikaudsete arvudega. Võimalikult 39 punkti saadi keskmiselt 18,6. Pärast õnnestus töö Kadriina keskkoolis (aineoõpetaja T. Sakki), kus õpilane kogus keskmiselt 27,1 punkti. Kolmes koolis oli keskmise punktide arv vähenenud, kui veerand võimalikest. Selgus, et õpilaste valmistavast raskusi üksikmiste astendamine, korrumine ja jagamine, samuti ligikaudse arvutuse reeglite kasutamine. Vene õppekeelega koolide 7. klasside matemaatika kontrolltööd analüüsis J. Zaitis.

M. Mõtuste pidas olukorra parandamiseks vajalikuks tegevdada tööd matemaatika põhivahetega: leida igas tunnis kordamisvõimalusi, õpilastele nõuda õpitud materjali tundmist nii suuliselt kui ka kirjalikes vastustes.

Kaheteistkümnendat korda kogunenud geograafihuvilised õpilased oma olümpiadi teise vooru. Kui eelmise olümpiadi teine voor korraldati vabariigi lõunapiiri lähedal Loosil, siis seekordne Põhja-Eestis Loksas. Võistluskava oli põhiliselt sarnane eelmisega: geograafia-alase uurimistöö konkursist osavõtjad, parimad esimese vooru küsimustele vastajad ja «Noorte Hääle» geograafiviktoriini võitjad. Erinevus oli eelmisega võrreldes selles, et parimad uurimistööd esitati koostajate poolt ka esimesel ülevaariilisel geograafiapäeval, millest oli juttu meie ajalehe veergudel maikuu.

Esimene võistluspäev, nagu ikka, oli kirjalike tööde päev. See selgitas välja, kui hästi halvasti tunni geograafilisi fakte, osati neid analüüsida, üksteisega seostada, uutest olukordades rakendada, mõisteid lahti mõtestada. Tuli osata lahendada ülesandeid kaardidel, perfokassetil, ära tunda geograafilisi objekte slaididel ja kontuuridel. Et kõige sellega edukalt toime tulla, pidi mõistagi samuti hästi tundma geograafilisi leppemärke. Suurt tähelepanu oli küsimustele pööratud kokkuvõttekujul – Lahemaa ja Harju rajooni tundmisele.

Kokkuvõttekuu teine päev oli pühendatud Lahemaa kaunispaikade tundmaõppimisele. Käidi ekskursioonil Võsul, Kämsus. Saadi teada, et Lahemaa Rahvuspark sai alguse siis, kui rannaalustele põliselust andsid maad linnast tulnud suvikelalised iga-aastastele puhke- või ka kevad-suve-sügisestele ajuelamistele.

Silani puudus meil põhjalik, vabariigi muredele õpilaste kogumit esindav uuring nende lugemishuvide ning raamatukogukasutuse tundmaõppimiseks. Seepärast korraldas Eesti NSV Kultuuriministeerium koos Eesti NSV Riikliku Laste- ja Noorteraamatukoguga 1977/78. a. ulatustliku sotsioloogilise uuringu «5–8. klassi õpilane lugemine ja raamatukogu kasutamine» nimetatud probleemide selgitamiseks. Uuring oli ülevaariililine ning peegeldas üldiselt üheksa-aastaste laste ja noorukite raamatukogu kasutamist. Uuringu tulemused on esitatud käesolevas artiklis. Uuringu eesmärgiks oli selgitada, mis peegeldub omakorda õpihuvi, kahjuks tegeldakse klassikalisel lugemise enam-vähem järjekindlalt ainult algklassides. Edasi jääb kõlama vajadus lugeda läbi vaid programmis ettenähtud teosed. Uuringu eesmärgiks oli selgitada, mis peegeldub omakorda õpihuvi, kahjuks tegeldakse klassikalisel lugemise enam-vähem järjekindlalt ainult algklassides. Edasi jääb kõlama vajadus lugeda läbi vaid programmis ettenähtud teosed. Uuringu eesmärgiks oli selgitada, mis peegeldub omakorda õpihuvi, kahjuks tegeldakse klassikalisel lugemise enam-vähem järjekindlalt ainult algklassides. Edasi jääb kõlama vajadus lugeda läbi vaid programmis ettenähtud teosed.

Saadud rikkalikult andmetest pole käesoleva kirjutise raamides võimalik ammendada ülevaadet anda. Huviline leiab need uuringutulemused kohta ilmunud kahest artiklist: kogumikus 1. **Õpilane ja lugemine** (5–8. kl.). Tin, 1978. 2. **Õpilane ja raamatukogu** (5–8. kl.). Tin, 1978.

Seepärast puudutaksime vaid mõningaid kooli ja õpetaja seisukohtade olulisi aspekte. Mida uuring esile toi? Esialgu, et tänapäeva murdeallne loeb innukalt: harrastusajaloolusel on lugemine kolmandal kohal raadiokuulamise ja

KAHETEISTKÜMNES OLI LAHEMAAL

MILLAL MEIE STARDIME!

MARGUS VIKMAA foto

LUGEMISTAHE ERGUTAB ÕPIHUVI

telervaatamise järel, kusjuures üle poole 5–8. kl. õpilastest võtab raamatut kätte iga päev. Ilmnes ka positiivne seos lugemishuvi ja õpihuvi vahel: kui halva õpihuvi korral lastest luges harva 35%, siis väga hea õpihuvi puhul oli see näitaja ligi kaks korda väiksem – 18%. See aga tähendab, et lugemishuvi ergutamine on üks võimalike viise vaimse toonuse tõstmiseks üldse, mis peegeldub omakorda õpihuvis. Kahjuks tegeldakse klassikalisel lugemise enam-vähem järjekindlalt ainult algklassides. Edasi jääb kõlama vajadus lugeda läbi vaid programmis ettenähtud teosed. Uuringu eesmärgiks oli selgitada, mis peegeldub omakorda õpihuvi, kahjuks tegeldakse klassikalisel lugemise enam-vähem järjekindlalt ainult algklassides. Edasi jääb kõlama vajadus lugeda läbi vaid programmis ettenähtud teosed.

Õpetajapoolne soovitus aitaks reguleerida ka lugemisvara eakohasust, viimane on aga üks lugemise kõrge kasuteguri tingimusi. Ka jutusolev ankeet tõendas, et elavama lugemishuvi korral on lugemisvara eakohasem. Uuringust selgus siiski, et lugemise eakohasusega pole asjad korras – üle veerandi ankeedid vastanud ei nimetanud lemmikraamatuna, sõprade soovitatud või poolelioleva teosena

ühiki eakohast teost. Õpetajapoolne vestlus-soovitus aitaks kaasa eakohasema raamatute levikule ja tõstaks sellega huvi lugemise vastu tervikuna. Ei tule unustada, et lemmikautorite pingerea esimese 12 hulka ei sattunud ühtki eakohatut, kuigi pooleliolevate raamatute hulgas esines küllaltki täiskasvanutele kirjutatud teoseid, s. t. meelid ikkagi eeskätt niisugune raamat, mis vastavas eas on vajalik ja jõukohane.

Sellela olime jõudnud küsimuse juurde – kes soovivat murdeallistele eakohast, huvitavat ja väärtuslikku raamatut? Puuduvaid ju 5–8. kl. õpilastel põhjalikumat teadmist kirjanudusloost, tänapäeva paremate autoritest, et iseseisvalt praegusaja raamatupajusest üles otsida parimad teosed. Ja lapses tunnetavad seda ning on meelidil nius asjatundliku soovitamise. Tervelt 37% õpilast märkis oma vastuse küsimusele «Kas Sul on nimekirja raamatutest, mida tingimata tahaks läbi lugeda?» lahtisre: «Nimekirja küll pole, aga oleks hea, kui keegi aitaks seda koostada». Lugemismetiku väitis endal olevat vaid 18%.

Selgus, et ootuspäraselt soovitatavad õpilased vastastikku

Kuid sedagi, et Lahemaa on ainulaadne omasuguste hulgas terves maailmas. Et Kämsu on Eesti kuulsaimad merekooli-asupaiku, et selles koolis õppinud meremehed on jõudnud Austraalia ja Lõuna-Ameerika rannadeni, sellest oldi varemgi kuulnud. Kui mitte enne, siis vähemalt teise vooru tuleku eel, kuid nüüd saadi elamus nende paikade nägemisest. Selle päeva elamustele pani aga krooni laevasoit Hara lahel, mis sai teoks tänu Loksas keskkooli direktorile R. Adamsonile.

Kolmandal päeval korraldatud maastikuõppimisel tulid ilmsiks oskused, mis vajalikud tee pikkuse, asimuudi, nõlva kalde ja kõrguse, puu kõrguse määramiseks, maa-ala plaanimiseks. Selgus, et ega õpilaste nendeleaste oskustega veel rahule jääda saa. Kuigi sellest on juttu olnud varemgi, lähevad geograafiapetajad nähtavasti kergema vastupanu teed ülekoormatud programmid tingimustes ajapajusele lõivu andes praktiliste tööde arvelt.

Heade teadmiste ja oskuste poolest paistis silma A-vanuserühmas Pärnu 2. keskkool, Tartu 5. keskkooli õpilased aga eriti vältivõlde. B-rühmas kerkis esile Kiviõli 1. keskkool. Kui aga kõik osavõtjad reastati punktide arvu järgi, tuli esimese kümme pingerida järgmine:

A - vanuserühm. 1. U. Suursaar, Pärnu 2. keskkool. 2. E. Kork, Kehra keskkool. 3. R. Veit, Tartu 5. keskkool. 4. Kuusik, Tartu 5. keskkool. 5. Jala, Tartu 5. keskkool. 6. Kõrre, Tartu 5. keskkool. 7. M. Bojarski, Viljandi 1. keskkool. 8. R. Uueni, Viljandi 1. keskkool. 9. P.

meeldinud raamatut (22%), millele järgneb kohe vanemate nõuanne (16%) ja alles tunduva vahega õpetaja ning raamatukoguhoidja oma (6%). Ometi võib julgelt öelda, et õpetaja teadmised kirjanuduse vallas ületavad keskmise lapsevanema omaid, et leia aga iseenest küllaladast raskemist. Et õpilased õpetaja soovitusi hindavad, isegi ootavad, tõestab järgmine fakt: 12% hindas õpetajat parimaks raamat-soovitajaks, kuid ainult 6 protsendil oli pooleli õpetaja nõuandl võetud raamat. Üllatav oli vanemate, kodu suurt mõju lugemisele, mis ületas kooli oma. On tavaks arvata, et murdeas muutuvad lapsed tõrjuvaks vanemate, üldse täiskasvanute oluliste mõju lugemisvara valikule. Eriti torkas silma täiskasvanute tunduvalt kõrgem autoriteet hinnatud soovitatavana võrreldes sõprade-eakaslastega. See tähendab, et lapsevanema, õpetaja, raamatukoguhoidja soovitus oodatakse ja hinnatakse, kuid seda alati lihtsalt ei saada.

Ilmselt on vaja õpetajal mitte ainult soovitada head raamatut, tunda huvi õpilaste lugemishuvide vastu, vaid teha ka lastevanemate koostööd selgitustööd lugemise tähtsusest ja selle suunamise võimalustest kodus.

SIGNE VÄLJATAGA

AUGUSTIKUU NÕUPIDAMISED 1979

Matemaatikaõpetajate sektsioon

ÜHEKS tähtsamaks momentiks selle sektsiooni töös peab saama 1978/79. õppeaasta lõpu eksamite tulemuste läbiarutamine. Seejuures tuleb tähelepanelikult vaadelda matemaatikakursuse õpetamise meetoodika neid peatükke, mille puht teadmised ebapiisavaks jäid.

Omaette arutlusaineks saavad küsimused ülesannete, eriti geometriaülesannete lahendamise kindlate harjumuste kujundamise, ülesannete keerulisuse tasemest, mis on kindlaks määratud kontrolltööde sisuga, mis on avaldatud õpetajatele määratud õppevahendites.

Samuti võivad sektsiooni olla soovitatavad järgmised teemad:

matemaatika võimalused õpilastele põhitähtsuse hariduse andmisel; ümbertöötatud õpiku «Геометрия 6–8» sisu isearusused ja meetoodiline ülesehitus; 10. klassis algebra õppematerjali ja analüüsi aluste kordamise organiseerimise kogemused; matemaatiliste mõistete kujundamine; arvutus- ja tõestamisoskuse kujundamine; matemaatiline planeerimine ja algebrakursuse ning analüüsi aluste keerulisemate peatükkide ülesehituse meetoodika.

Ajaloo, ühiskonnateaduse ning Nõukogude riigi ja õiguse aluste õpetajate sektsioon

SEKTSIOONIS osalejad tähelepanu tuleb juhtida V. I. Lenini elu, tegevuse ja teos-

Bioloogiaõpetajate sektsioon

Õpilastes looduskaitselaste teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskuste kujundamine sotsialistliku planeerimise tingimustes; ökoloogia päeva-probleemid.

Põllumajandusliku tootmise ja mikrobioloogilise tootmise alused, bioloogiateaduse ja põllumajanduspraktika saavutuste kasutamine õpetamisel; selle arenguperspektiivid X viis aastakul.

Hügieenimõistete kujundamine inimese anatoomia, füsioloogia ja hügieeni kursuses; suitsetamise ja alkoholi-pruukimise füsioloogilisel põhjendatud kahjulikkus; õpilaste seksuaalkasvatuse bioloogia õpetamisega seostatud.

Füüsika ja astronoomia õpetajate sektsioon

ÕPETAJATE tähelepanu tuleb keskendada programmi praktilise osa tähtsusele (füüsikateaduse, laboratoorse ja praktilise tööde, ning praktiliste meetoodika); üldistada õpetajate töökogemusi kursuste keeruliste teemade õpetamisel; terminidünaamika esime seadus ja selle rakendamine mitmesugustes protsessides; elektromagnetvälja, elektromagnetvälja, nende omadused ja rakendamine; tänapäevased ettekujutused materiaalseksiteerimise ja liikumise vormidest; nõukogude teaduse saavutuste ja nende rahvusvahelise kasutamise propa-

Joonestusõpetajate sektsioon

ALATES 1980/81. õppeaastast eraldatakse joonestamise õpetamiseks üldharidusliku keskkooli õppeplaani üks tund nädalas 7. ja 8. klassis. Seoses sellega tuleb pöörata tähelepanu 8. klassi õpilaste õpetamisele, kes lõpetavad joonestamiskursuse 1979/80. õppeaastal. Õpetajail vajaneb tutvuda soovitusetega, mis on avaldatud ajakirja «Skola i Proizvodstvo» 7. numbris.

Keemiaõpetajate sektsioon

PAKUTAKSE järgmisi küsimusi: aine ehituse tundmaõppimine 8. klassi kursuses; mõli mõiste kujundamine ja selle rakendamine arvutus-ülesannetes; anorgaaniliste ühendite põhiklasside omanduse elektrofüüsilise dissotsiatsiooni teooria valgusel ja õpetus redoksprotsessidest; NLKP Keskkomitee juulipileerim (1978. a.) materjalide kasutamise põllumajandusliku tootmise keemiseerimise küsimustes tundmaõppimisel; arvutus-ülesanded keemikursuses; eksperimendi praktiliste oskuste ja harjumuste kujundamine.

Võõrkeeleõpetajate sektsioon

VOIB käsitleda järgmisi küsimusi: võõrkeelsete vahendite varu ratsionaalse täiendamise ja keeleoskuse täiustamise viisid; õppekommunikatsiooni lahendamise õppeviisid; võõrkeelte õpetamise psühholoogilised alused; töö organiseerimine lingvaal-kabinetis ja selle efektiivsuse tõstmine

Eelseisvate augustikuu nõupidamiste põhisõnaks peab 1979. a. saama kooli ja teiste haridusasutuste aktuaalsest ülesannet arutelu NLKP Keskkomitee otuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» valgusel, aga samuti NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 22. detsembri 1977. aasta määruse «Üldhariduskoolide õpilaste õpetamise ja kasvatamise ning nende töös ettevalmistamise edasisest täiustamisest» tähtsuse kätkest.

Ettekannekeks valmistades tuleb kasutada NLKP Keskkomitee otuse «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise esimese viis aastakujuplani 50. aastapäevast», NLKP Keskkomitee järelevaldele ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» valgusel, aga samuti NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 22. detsembri 1977. aasta määruse «Üldhariduskoolide õpilaste õpetamise ja kasvatamise ning nende töös ettevalmistamise edasisest täiustamisest» tähtsuse kätkest.

Ettekannekeks valmistades tuleb kasutada NLKP Keskkomitee otuse «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise esimese viis aastakujuplani 50. aastapäevast», NLKP Keskkomitee järelevaldele ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» valgusel, aga samuti NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 22. detsembri 1977. aasta määruse «Üldhariduskoolide õpilaste õpetamise ja kasvatamise ning nende töös ettevalmistamise edasisest täiustamisest» tähtsuse kätkest.

komitee otusest «Ideoloogia- ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest».

Nõupidamisel osalejad tähelepanu tuleb keskendada kooli ja koolivälisele lasteasutuste ettevalmistamisele V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva väärtiliseks tähistamiseks.

1978/79. õppeaastast kokkuvõtteid tehakse vajane analüüsida pedagoogiliste kollektiivide tööd kaheksaklassilise ja üldise keskkoolikohustuse tähtsuse, õpilaste töõpõpetuse alal, nendes valmisoleku kujundamisel töökde materiaalse tootmise väärtuskonnas, põhjendatud kutsevalikult.

Nõupidamisel materjalides peavad leidma kirjastuse õpetamise ja kasvatamise meetodeid edasise täiustamise, õpetatavate efektiivsuse ja õpilaste teadmiste kvaliteedi tõstmise, nende õpitöö normaliseerimise ja koduülesannetega üldkoormamise vähendamise, õpilaste õpetamise ratsionaalselt võetava varustamise, nendes seaharimise harjumuste juurutamise kogemused ja teed. Nõupidamisel peavad samuti käsitlemist leida küsimused õpetamise tehnikalised vahendid kasutamisel õppeprotsessi aktiveerimisel; fakultatiiv- ja klassivälise tegevuse sisse ja meetoodika; õpilasomavilise arendamine, planeerimine ja komisjoniorganisatsioonid ning õpilaskomiteede osatähtsuse tõstmine koolikollektiivide elus. Omaette arutelu nõuab õpikute tasuta kasutamisele üleminekul probleem.

Iga sektsiooni töö on vaja planeerida nii, et selle teemaatika kajastaks nii õppeainete õpetamise sisse ja meetoodikat kui ka õpetaja tegevuse organisatsioonilise-pedagoogilise tegevuse aspekte, tema kvalifikatsiooni tõstmise ja eneseharimise aktiveerimist.

Aineõpetajate tähelepanu tuleb juhtida teaduslike teadmiste kasutamisele praktilistes ülesannetes lahendamisel, vältida teoreetiliste materjalide otsustatult laendamist põhiliste mõistete läbitõstmise ja nendega opereerimise oskuse andmise arvel.

Soovitatakse arutada ka õpetajate kogemusi noorsoo majandushariduses ja -kasvatuses, avada selle osa õpilaste kommunistliku töösseisutuse kasvatamisel, aktiivse eluhoiaiku kujundamisel, distsipliini ja organiseerimise tegevdamisel. Tuleb arutada ainetevaheliste seoste, teaduste aluste tundmaõppimise põhitõheline suundumuste realiseerimise teid. Kasulik on kuulata ettekanneid ainealase klassivälise töö olukorrast; analüüsida teaduslik-meetoodiliste ajakirjades avaldatud artikleid ja materjale õpetaja ja kasvatustöö protsessi täiustamise kohta.

Aineõpetajad tuleb kurssi viia muudatustega õpikus ja korrektiividega programmeerimise. Keemia-, füüsika-, töõpõpetuse ja teiste ainet õpetajate sektsioonides soovitatavaks pöörata tähelepanu õppekabinettides ja töökodades õpetustehnika järgmise küsimustele.

Otsustatakse on õpetajatele tutvustada rajooni (linna) meetoodikakabinetide ja täiendusteaduslike kabinetide tööplane, teaduslik-pedagoogilise ja meetoodilise kirjanduse uudiseid, uut õppesisse-sead.

Elmist aastate esikujul tuleb sektsioonide tööd korraldada 2–3 päeva jooksul, eraldades ühe päeva klassijuhataja, kooli juhtide, õhtu- (vahe-tustega) ja kaugõppekollektiivide õpetajate sektsioonide tööle.

Algklasside õpetajate sektsioon

SOOVITATAKSE käsitleda ja arutada küsimusi: õpetamise kasvatustöö rolli tugevdamine; armastuse kasvatamine looduse vastu ja looduskaitselase tegevuse harjumuste arendamine; esteetilise kasvatuse; õppeainete osatähtsuse muutmise kujundamisel; vaatluste, katsete ja ekskursioonide korraldamine; lugemismaitse ja -huvi, õpikute hoidliku suhtumise harjumuste ja lugemiskultuuri kujundamine.

Mauer, Viljandi 1. keskk., 10. K. Martin, Antsla keskk. Maksimaalne punktide arv 140, 10. koht — 57 punkti.

B-vanuserühm. 1. A. Roose, Kiviõli 1. keskk., 2. R. Olvet, Tapa 1. keskk., 3. P. Vahar, Lihula keskk., 4. T. Kivihall, Tallinna 21. keskk., 5. T. Käär, Tartu 8. keskk., 6. T. Kivikoo, Tallinna 32. keskk., 7. ja 8. kohta jagasid A. Moor, Jõgeva keskk. ja T. Hio, Kiviõli 1. keskk., 9. M. Rannas, Tallinna 43. keskk., 10. P. Tammet, Rõpina keskk. Selles rühmas oli esikoha punktide arv 130,5, kümnel 96 punkti.

Meenutamist väärib see, et Anti Roose Kiviõli 1. keskkoolist oli üheteistkümnendal geograafiaolümpiadil noorim auhinna saavutanu. Pärnu 2. keskkooli õpilane Ülo Suursaar sai aga siis Eesti Geograafia Seltsi poolt kuulse vene maadeuurija P. Semjonov-Tjan-Sanski 150. sünniaastapäevaks väljaantud mälestusmedali.

Kui analüüsida kokkuvõtteid geograafia järgi, siis selgub, et kõige arvukamalt oli osavõtjaid Tartust. Veel mõni aasta tagasi oli Tallinnast väga vähe geograafiaolümpiadil osalejaid. Nüüd on asi paranenud. Seekord aga ei olnud Hiiumaalt, Saaremaalt ja Paide rajoonist ühtegi osavõtjat. Rakvere rajooni esindas ainult Tapa 1. keskkooli ühe osavõtja, Harju rajooni aga seevast Keila 1. keskkooli kahe, Kehra ja Lohka keskkooli kumbki ühe osavõtja.

Et samal ajal loomis Hiiumaal ülevabariigilise õpilas-kompositsiooni 12. kokkutulek, siis küllap avaldas seegi mõju.

ju. Mitmed õpilased, kes osalesid geograafiaolümpiadil esimeses voorus ja olid kutsutud ka teise vooru, kuulsid oma kodurajooni koondrühma ja pidid sõitma Hiiumaale. Siit ka probleem ülevabariigiliste ja õpilaste ühiste korraldajatele: kõik üritused vajavad kooskõlastamist.

Teine näide. Sel aastal toimus ka esimene noorgeoograafide ülevabariigilise kokkutuleku.

ENNE MÖTLE, ALLES SIIS YALI OIGE SUUNDI

MARGUS VIKMAA foto

kutulek. On loomulik, et nii geograafiaolümpiadil kui ka noorgeoograafide kokkutulekul on eriti väikestest koolidest ühed ja samad osalejad. Need üritused ei toimuksid küll samaaegselt, kuid õpilaste koormavaks läheb siiski (ja õpetajatele ka).

Eesti Õpilasmalev on muutu- nud väga populaarseks. Seetõttu ei saa näiteks geograafiaolümpiadil teist vooru

enam juulikuus teha. Võiks ju kohe pärast õppetöö lõppu, aga siis jäävad sellest eksami- tist tõttu eemale abiturien- did.

Nii et hulk probleeme, mida järgmistel aastatel tuleks ülevabariigiliste ürituste kokkuseadja arvesse võtta, ja seda mitte ainult ühe aasta lõikes.

Geograafiaolümpiadil hakkab tulevikus toimuma nii, et kirjalikud uurimistööd esitatakse ühel aastal ülevabariigilisel geograafiapäeval, geograafiaolümpiadil lõpp- voor viiakse läbi aga järgmisel aastal.

Olümpiadil parimad said autasuks diplomid ja meened. Kummagi vanuserühma võit- jatele, Ülo Suursaarile ja Anti Roosele pani Eesti Geograafia Selts välja eriauhinna: ekskursiooni Lapimaale. Ülo Suursaar tuli ka «Noorte Häälde» viktoriini võitjaks ja tal on ees ekskursioon Saksa Demokraatlikku Vabariiki.

Geograafiaolümpiadil komisjoni esimees, TRÜ dotsent A. Raik ütles, et eriti tuleb hinnata geograafiapõltsajaid — entusiast, kes oma niigi pingelise töö kõrvalt on leidnud aega ja head tahet anda õpilastele oskusi uurimistöödeks, valmistada neid ette teise vooru võistlusteks. Et geograafiaolümpiadil teise vooru olid saadnud õpilased, kes tööpoolest tõstis huvi geograafia vastu tunnevad, seda märkas ka kõrvaltvaataja. Sellest kõnelesid nende ind ja kaasalamine kõigil võistlustel, aga samuti tõsine töömeelolu ja distsiplineeritus.

Loksal käis SAMUEL MÄE

PILGUHEIT LÕPUKIRJANDEILE

On loomulik, et keskkooli lõpukirjandite teemad ei tohiks ehitada kedagi, sest kõik nad ju lähtuvad kooli käsitlud kirjandusteostest või autoritest ning lõpuasta märkimisväärsustest sündmustest.

Iga abiturient valib teema ainevalast, mida ta kõige paremini tunneb, viie teema hul- gast pidanuks sellise küll iga- üks leidma — ja leidiski. Läh- tusid ju käesoleva kevade lõ- pukirjandi teemad teostest, mis on aastate jooksul ikka ja alati õpilasi köitnud, kuid mis siiski eeldasid ka autori oma- poolseid põhjendusi, omapool- set suhtumist käsitlatavasse.

Ootuspärast oli üks tee- madest seotud L. I. Brežnevi mälestusi kätkivate teoste- ga. Ja meeldiv oli lugeda neid kirjandeid, kus abiturientid siiralt tunnistasid, et varem peetud sõna «uudismaa» neis tekitanud erilisi tundeid, sest ajalooliselt pähe õppinud vaid aastaarvud ja nende vastav- ude ühesirgust harkitud või saadud tšentnerid. Arvude ta- ga aga ei mõistnud, milline töö seisab pealtnäha kuiva numbritehnikaga, et teo- tud, kui paljud inimesed and- sid oma elu leiva eest, mis on meil laual.

«Lugesid L. I. Brežnevi «Uudismaad», hakkasin sellele ajajärgule hoopis teise pil- guka vaatama. Täpsemalt te- tteid määratult tähtsust ja iga inimese kangaslikkuse tarvidust.»

«Tõs avaldus uudismaalas- te ennastalgavus, kangaslik- kuse. Paljud, väga paljud tunnetasid vastust, see in- nustas esimesi, teisi ja kõiki järgnevaid, järjest rohkearu- lisemaid uudismaale saabu- vaid tüürihmi andma endast parima.»

L. I. Brežnev on rõhuta- nud, kui võrd mõjus vahend töö entusiasmist tõstmiseks oli hea sõna, see pilk või vaiki- mine, milles avaldati ühte- kuuluvustunnet.»

«Ka tänapäeval, kui on käimas veelgi kiireloomulise- mad ja laialivalgulisemad tööd, tuleb kõige enam kasuks kaastule toetus, kõgu kollek- tiivis ühise, sõnaga seletama ühtekuuluvustunnet.»

Nii kirjutasid abiturientid, kes olid põhjalikult tutvunud L. I. Brežnevi teostega või kirjandustundides nimetatud probleemide analüüsinud. Pal- jud seostasid teema ka parol- leelset probleemidega M. So- lohovi romaani «Ülesküntud uudismaa», märkides: «Mõistet «uudismaalane» ja «kolhoosnik» tähistavad kaht erinevat etappi Nõukogude- ma arengus. Sõna «uudis- maalane» sündis 1950. aasta- tel täpselt samuti nagu kol- lektiviseerimise aastal väl- jend «kolhoosnik».

Ei saa aga õigeks pidada seda, kui õpilane esitab teema ainult M. Solohovi «Üles- küntud uudismaa» põhjal.

Meeldivad olid kirjandil- teemal «Meeliselekkülgil» ro- maanist «Sõda ja rahu». Vä- ga paljudele pakuvad teoses seoses Napoleon ja Kutuzov kui väejuhid.

«Sügavat imetlust ja lugu-

pidamist väärivad romaanis ve- ne rahva kangasmeel. Soov elada vabalt, võõramaise ik- ket vallandab rahvas tohtu vaprust ja kangaslikkuse. Patriotismi eredamaiks väl- jenduseks on partisaanisõda. Selle sõja ülevus seisneb sel- liste inimeste, nagu Ššerba- tovi, Denisovi, Dolohovi, Da- võdovi jt. alalise valmisole- kus kuitahe julgeteks tegu- deks, hoolimata sealiuues vä- himatki oma elust. Neil kõi- gil on üks eesmärk — püha- tada kodumaal võõramaisest vallutajast.»

Küllap tasuks praegusa- ja neidudelgi arvastada kesk- koolilõputajast noormehe mõt- teavaldust Natasa kohta: «Oleks väga meeldiv näha iga- kaasaja tütarlaps sellist siir- rust ja tundeid, nagu seda on Natasa. See alles vä- ga noor naine ületab kõiki teda ümbritsevat, väliselt võib-olla isegi veelvõimama ja eluko- genumaid naisi (Eleen) tun- duvalt oma lihtsuse ja loomu- likkusega.»

Paljudes selleteemalistes arutlustes väljendus õpilaste hea üldistamine ja konkre- teerimine oskus. Näited teostest olid selged ja veenvad. Et tü- tarlaste meeliselekkülgil olid seotud Natasaaga, on täiesti mõistatav: «Natasa oma kor- dumatu hingelise ilu ning siir- rate tunnetega peaks olema paljudele meeleelavale neidu- dele omapärases, kuid see- juures väga mõistetavaks te- gelaseks.» Või: «Natasa oli erilise mõju kõigile inimestele, kellega elu teda kokku viis, kuid mitte keegi ei osanud täpselt seletada, milles seisnes tema külgetõmbejõud.»

Veenvalt seostatakse kirjan- dikes teoses käsitlud probleem- id nüüdisajaga.

«Miks paebul romaan kaas- aegset lugejat? Eelkõige sel- lepärast, et teos kajastab kogu inimkonnale vältus probleemi — sõja ja rahu probleem. Inimesi erutab see, et ka praeg- use maailmas kadunud sõja- aeg. Tuleb võidelda selle eest, et ei korduks palju hirm- samal kujul neidsamad sõja- kolled, mida on romaanis kirjeldatud.»

Selle kõrval on «Sõjas ja rahu» palju üldinimlikult hu- vitavat — humaanuse, inimes- tustevahelise sõpruse, armas- tuse, aususe, siiruse teemad. Usun, et need küsimused pa- nevad lugeja kaasa elama ka- sada pärast.»

Nimetatud teema käsitluse positiivne poole pealt peab rõ- hutama, et enamik autoritest arutleb järjekindla loogikaga, välja on toodud põhjused se- sood, on tehtud õiged järe- lused ning pööratud tähele- panu ka L. Tolstoi kasutatud kujundusvõtetele.

Tundub, et õiget valikut ei osanud teha need abiturientid, kes kirjutavad teemal «Meelde- jäävad kirjanikke» A. Hindi romaani «Tuuline rand».

Loetud selleteemalistel kir- jandilubavad eeldada, et õpilastele on teos hästi tuttav ning sellepärast ei vaeutud põhjalikumalt süvenema tee- masesse, vaid anti «Tuulise ranna» kas I või mitme kätte

Teema «Inimene vastamisi isendaga Paul Kuusbergi ro- manis» oli mõeldud enam lugevat kirjandusvõistlusele ning ettearvatult kirjutati sellele teemale vähe. Teotuti pea- mikselt romaanil «Enn Kalmu kas mina», vähem on osatud teemaga seostada teosed «Sü- dasuvel» ja «Vihmapärsad».

Toodud näited ja ebakohad ei tohiks varjutada positiivset, mida oli küllaltki palju. Tore on, et meie noorte kirjandites kajastavad nende elutunnetus, käsitlavad nägemine läbi oma arvamustepriima, nende hin- nand ühele või teisele elu- probleemile. Küllap tuleks rõhutada sedagi, et ortograafia- ja interpunktsioonivigade arv (vaatamata sellele, et 11. kl. pole keeletundi) ei ole hirmuäratav.

HELGI POST

Viimaste aastatega on õhtu- koolide kontingent tugevasti noorenenud. Et majandusmu- rede tõttu õpinguid päevakoo- lis praktiliselt enam ei katkes- tata, siis võib arvata: kui noor inimene õpib õhtukoolis enne 8. klassi lõpetamist, peab tema elus ja õpingutes midagi üsna tõsiselt korras ära olema.

Tallinna 10. õhtukeskkoolis oli 8. klassi füüsikaeksam. Eksamiruumi ukse taga ota- sid noormehed (vaid üks tü- tarlaps), natuke karused, par- kunud tõimehekatega, popilt riides ja pisut larmakad. Eks- samiruumis kadus see väline bravuursus ja alles jäid üsna hädised poisid, kelle elus hel- lusest, hoolitsusest ja tähele- panust vajaka jäänud.

Selles koolis oli meeldiv tä- heldada õpetajate kuidagi va- hetut suhtlemist õpilastega. Klassijuhataja ja aineõpetaja- jal oli aasta jooksul jagunud teadmiste kõrval ka tundesoo- just. Selle eest olid õpilased valmis end pingutama, andma oma parima. Hoolimata «eksa- minärvist» toodi vähemalt õpetaja abiga välja kõik, mida osati või kunagi teadnud olid.

Hinne «3» tuli enamasti teeni- tult, selle taga oli tunda hii- lõhna. See oli tööviit. Ilma oma majata õhtukooli eluolu ei ole probleemideta. All- üürniku staatus ja õppeva- hendite kasutamine-laenami- ne kipuvad viima selleni, et aineõpetaja töö käega, ei hakka naljalt ise looma, nupu- tama. 10. õhtukeskkooli õpetaja A. Raidmaa oli aga val- mistanud palju õhtukoolipa- rast didaktilist materjali. Eks- samilgi sai õpilane piletiga kaasa kaardi, millel olid katse- skeemid, joonised jms. Pildid olid enamasti pärit õpi- kusest, mistõttu aitasid õpilast hästi meenutada.

Kui tunamullu leiti päeva- kooli 7. klassi füüsikaeksami- selles pildimaterjali kasuta- mine olevat valeladv, siis tun- dus, et õhtukoolis oli see töö- poolest omal kohal ja toetas eriti kidakeelset vastajat. 10. õhtukeskkoolis oli aine õpilaste püüdnud võimalikult elu- lähedaseks muuta. Õpilased oskasid näited tuua ümbrit- sevast elust, seostatult nende erialaga, tööga. Vastamisel ka- satuti meeleldi mudeleid ja katseriistu.

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

ÕHTU- KOO- LIS OLI FÜÜSIKA- EKSAM

6. õhtukeskkooli eksam toi- mus oma kooli hästisustatud füüsikakabineti. Aineõpetaja U. Koppeli klassis võis kuulda mitut head vastust. Selle 8. klassi õpilased olid 10. õhtu- keskkooli õpilastest pisut eak- amad ja ka tublimad vasta- jad.

Kaugõppe 8. klassis (aine- õpetaja E. Kask) ulatus kesk- mine vanus kolmekümne ligi.

KEELEÜLIKOO

VEEL KORD KODOSKOORI ASJUS

Toimetusele kirjutas VOT-i töötajate kabinet metoodik Endel Rihvk projektsiooni asjaajajaks (nn. kodoskoori) eestikeelse nimetuse asjus, püüdes esindada õpetajate arvamus selle termini suhtes. E. Rihvk ei poolda nimetust kodoskoop, sest «...skoop on optilise vaatlusriistade (periskoop, gastriskoop, mikroskoop), mitte projektsiooni-seadmete perekonnanimi».

Valgustahvli kui termini sobimatus põhjendab E. Rihvk järgmiselt: «...tahvel ei tähistata eesti keeles sõna või joone nähtavaks muutumise vahendit, vaid laiapinnalist õhukest eset või materjali (tahvelklaas, vineertahvel)...

Edasi väidab ta, et Vabariikliku Õpetajate Täiendus-instituudi metoodikud, kel kõnealuse õppevahendiga rohkesti tegemist, jõudsid arvamusel, et grafoprojektor on pakutud terminist sobivaim.

MISSUGUSE TERMINI JUURDE JÄÄDA?

Mõttevahetus koolidesse jõudnud uut projektsiooniaparaati tähistava termini ümber on veninud pikale ega ole andnud soovitud tulemusi. Kirjutistes on selgitatud olulisi puudusi sõna kodoskoop, valgustahvel, teabeheiti ja jt. nii tähenduses kui ka koostises. Endel Rihvk lisab praktiliselt tarvilisele võetud grafoprojektor ja isikliku soovitusena sõna kider.

On ilmne, et sobiva algupärase termini loomine on ebaõnnestunud ning tuleb tunnistada järjekordset pankrotti ja jääda võõrapärase grafoprojektor juurde. Lähikukumise põhjuseks on asjaolu, et mõttevahetuse algul ei leitud sobivat sõna, mida oleks võidud tulistelt pooldada või veelgi tu-

lisemalt hukka mõista. Keelepraktikas on mõlemad suhtumised termini levikuks soodsad. Ettepanekute hajasuse tõttu pole ükski termin esiplaanile nihkunud. On selge, et kõnesolev aparat pole tahvel, mistõttu seda ei saa nimetada ka valgustahviks. Tõsisemalt oleks tulnud võtta teabeheiti, mida ehk oleks saanud asjatundlikult kohendada. Kui otsida analoogiaid, leiaks seda sõnna sõnast, millest on loodud sõiduk. Ehk oleks teabeheiduk sobinud aparati paremini tähistama kui tavaliselt tegijad märkiva ja liitega teabeheiti. Võiks lisada, et soome keeles on terminiks usna lähedane piirtoheito.

JOH. V. VESKI MÄLESTUSI JA SOOVITUSI

SÕNADE EI, IGANES JA EKSOLE TARVITAMISEST

Omavalitsuse ajal pidin ma kirjutama artikli. Tegin vahet vene sõnade ja ja mu vahel. Need on eesti keeles ei ja iganes. Mis ta iganes teeb, kunagi teeb.

teeme ja eks me tee, eks me lähme ja eks me lähe. On ju ikkagi eksle, me ei ütle eksjon. Sõna eks—kas ei vajab eivalt öeldist: eks me tee, eks me lähe. Niisiis eks me lähme ei ole ikka õigustatud. On eitusvorm, sellepärast on ainsuses nagu mitte ja ei puhul.

Muuseumis on sellest alalt näiteid, mis on ENNE- viigased. See küsimus oleks väärt, et keegi teeks pikema referaadi sellest valmis. Nüüd hakkas see mulle silma.

NSV LIIDU HARIDUSMINISTEERIUMI KORREKTIIVID ÜLDHARIDUSKOOLI 1979/80. Õ.-A. PROGRAMMIDE KOHTA

GEOGRAAFIA

Füüsiline geograafia (5. kl.)

Jäetakse välja: ■ programmi peatükist «Hüdrograafia» õppematerjal, mis käsitleb merealaavandust, merekanaleid; ■ sama tekitab ka õpiku vastavate lõikude kohta (lk. 94); ■ praktiliste tööde programmi jäetakse välja ühe ookeani või mere (põhjareleefi profiili) kirjeldus kaardi järgi.

■ Ülevaate korras käsitletakse peatükis «Geograafilise pindmõõde» artiklises, troopilise kõrbe, parasvöötme ja ekvatoriaalse metsade looduslikke komplekse (õpikust 154-155).

Mandrite geograafia (6. kl.)

Jäetakse välja: ■ programmi peatükist «Üldised geograafilised seaduspärasused» küsimused «Geograafilised võõrtaimed», «Looduslikud erinevused võõrtaimes» (õpikust vastavalt § 91, lk. 239); ■ «Ekvatoriaalsed ja lähisekvatoriaalsed geograafilised võõrtaimed» (õpikust vastavalt § 93, lk. 244-245); ■ «Parasvöötmed, lähisekvatoriaalsed ja polaarised geograafilised võõrtaimed» (õpikust § 94, lk. 246-247); ■ programmi praktiline töö peatükist «Üldised geograafilised seaduspärasused» ühekahe geograafilise võõrtaimede komplekse kirjelduse koostamine; ■ õpikust § 64 alateema «Tundra» ja § 65 tervikuna.

НУКОВОДУЕ ВПЕТАЯ (СОВЕТСКИЙ УЧИТЕЛЬ) ИНДЕКС 59766

Ülevaate korras käsitletakse programmi küsimusi: Aafrika avastuslugu, portugallaste avastused, D. Livingstone'i ja V. Junkeri reisid, Austraalia ja Okeania avastuslugu. Antarktika avastamine vene meresõitjate F. Bellingshauseni ja M. Lazarevi poolt, R. Scotti ja R. Amundseni ekspeditsioon lõunapoolsele. Nüüdisaegsed Antarktika uurimised. Nende praktiline tähtsus. Nõukogude teaduslikud uurimisjaamad Antarktikas. Lühilüüvaade Lõuna-Ameerika avastusloo ja koloniseerimise kohta. Põhja-Ameerika avastuslugu.

Õpikus käsitletakse ülevaateilikut vastavalt § 5, 25, 31, 32, 34, 44.

NSV Liidu füüsiline geograafia (7. kl.)

Jäetakse välja: ■ programmi teemast «Kaardid ja tööd nendega» järgmisest küsimusest: «Kaardide eristamine mõõtkava alusel», «Direktiooniingad» ja õpikust vastavalt § 5 artiklile «Erineva mõõtkavaga kaardid» ja § 10 — asimuutide ja direktiooniingade määramine kaardi abil;

■ Programmist jäetakse välja teatoniile kaardi tutvustamine ja õpiku § 14 vastav lõik «Tektoonilised kaardid»;

■ Ülevaate korras käsitletakse programmi alateemat «Kivimite suhteline ja absoluutne vanus», õpikus vastavalt § 12 (lk. 32-35).

Välisriikide majandusgeograafia (9. kl.)

Ülevaateilikut käsitletakse programmi rahvastiku soolist koosseisu ja selle iseloomu maakeri eri maades (õpikus vastavalt II teemast «Maakeri rahvastik» artiklile «Sõjaline koostis»); ■ programmi küsimust «Maailmajanduse tekkimine ja arendamine», masina-

lise suurtööstuse, transpordi ja maamajanduse tekkimine; ■ Õpikus vastavalt III teemast «Maailmajanduse geograafia» artiklile «Maailmajanduse tekkimine ja arendamine»; ■ programmi «Rahvusvahelised majandussidemed» kuni vastava lõigu lõpuni (õpikust III teemast «Rahvusvahelised majandussidemed»); ■ programmi Kanada ja Austraalia rahvamajanduse arendamine iseloomust ja majandusgeograafilisest erinevusest (õpikus vastavalt V teemast Kanada ja Austraalia tööstus, põllumajandus, transport ja majandusgeograafilisest erinevusest); ■ programmi VI teema osas juhtivate majandussidude iseloomust Lõuna-, Kagu-, Ees- ja Edela-Aasias.

Jäetakse välja programmi ja õpikust Hiina Rahvavabariigi I viisastaku plaan ja alateema «Brasiilia».

BIOLOOGIA

Üldbioloogia (10.—11. kl.)

Käsitletakse ülevaate korras teemas «Darvinism» küsimusi: «Ajaloosid teaduse tekkimiseks», «Loodusteaduste arendamist XIX saj. I poole», «Reis purjelal «Beagle»» (õpikust § 4), «Edusammud uute loomatüüpide ja kultuuriliste sortide aretamisel», «Kunstliku valiku osatähtsus uute tüüpide aretamisel», «Kodutuvu tüüpide põlvnemine» (õpikus § 9).

Programmist teemast «Inimese põlvnemine» jäetakse välja «Mittebioloogiline signaalne pärilikkus».

Ülevaate korras käsitletakse teemas «Organism ja keskkond» «Tähtsamad kliimaatilised tegurid (valgus, soojus, niiskus), nende mõju organismile» (õpikust § 77).

PURJERING

Värskas järvel liuglevad purjekad: neli «Kadetti» ja viis «Optimisti». Üle vee kosutavad kaldal olijate õpetus-sõnad: «Istu ettepoole!», «Tõmba püri pingule!», «Tee pööre!»...

Treening käib Värskas keskkooli purjeringil, kelle kasutuses 1977. aastast peale on Põlva pionierimaja laevastik. Nagu ütles purjeringi treener, Värskas keskkooli kehalise kasvatuse õpetaja Jaan Olesk, on purjekate koondamisel Värskasse suured teened Põlva täitevkomitee plaanisaakonna juhatajal Jaak Kariil.

(Algus 1. lk.)

Ringi on igati toetanud ka haridusosakond. Purjetamine on muutunud Värskas ja ümberkaudsete koolide õpilaste seas ihaldatud spordialaks. Purjeringis õpivad nii teoreetilisi teadmisi (purjekate ehitust, võistlusmäärustikku jm.) kui ka praktilist seilamisõpetust viisteist poissi ja kaks tüdrukut, Värskas keskkooli ja Mikitamäe 8-klassilise kooli 3.—11. klasside õpilased. Ringi liikmeid on olnud rohkemgi, püsima jäävad viisad ja edasipüüdlikud. Jaan Olesk nimetas tublide hulgas tublimatena tänava 8. klassi

õpetanud Toomas Kurge, kes ringi esimehe ametis, 7. klassi õpetanud Aarne Puhmi ja sügisel 6. klassi alustavat Helene Kommerit.

Purjeringil on seljataga palju meelikleid: igal suvel ollakse kaks nädalat puhke- ja treeningulaagris Võrjaäärse kaldal, osaletakse suuremal ja väiksemal võistlustel. Mõni nädal tagasi sõideti osa võtma «Spinnakeri» ja «Noorte Hääl» III «Optimistide» regatist Tallinnas lähedal Harku järvel.

On leitud turnustustki. Pärast oma meeskonnast, tema

töödest-tegemistest raporti esitamist ristlejale «Aurora» saadi legendaarse aluse nimetus kandjateks. «Aurora» on saadud lubadus laevastikku täiendada uute «Kadettide» ja «Optimistidega». Olümpiaregati Tallinnas lähel on jäänud vähem kui 400 päeva. Osavõtjaks sellest Värskas noored purjetajad vahel veel ei pääse, kuid võistlustele lähedalt kaasa elajaks... mine te. Parajalt tuult purjedesse!

VIIVE LEHE tekst
MARGUS VIKMAA foto

Lootuste stardid

leel kirjutas T. Roosmaa 27. juuni «Spordilehes». (Seekord jäi Lenini rajoon 19. kohale.) Viljandi 1. keskkool pakkus peavarju 11. ja 26. keskkooli jalgpallimeeskondadele, aga just nendel tekitasid tuuletides sigaretikonid ümmistuse, mida selles kooli majas pole seni kunagi juhtunud. Suutetavaid jalgpallureid võis näha ka Viljandi tänavatel, embleemidega spordidressid visitkaartideks. Poissid on 14-aastasest, pioneerid ja sportlased!

Noorte spordijuhid on mures. Pioneeride spordimängude kannavad küll nimetus «Lootuste stardid», kuid stardi

all on siiski mõeldud esimesi samme spordiradadel. Tegelikult võiks pioneeride spordimänge praegusel kujul vabalt nimetada spordiklasside esivõistlusteks või C-klassi meistrivõistlusteks korduslendudeks. Vähemalt 75% nendest lastest on talvel kaheksa- ja kümneaastased, mis loob hea võimaluse talvise sporditreeningu jaoks. Lühidalt — algset kavandatud massilist kooli kooli taanduma tippude võistlusteks. Tõendat on sama, millest 8-klassiliste maakoole spartaklaadi puhul kirjutas «Nõukogude Õpetaja» A. Toos.

JÜRI TUISK

KITSASKOHTI VARUSTAMISES

Meie vabariigis on praktiliselt kõik keskkoolid ja suur osa 8-klassilisi kooli üle läinud tööle kabinetseadistamisega. Efektive õpetamise eelduseks kabinetis on vaja, et kooli varustataks vajalike õppe- ja tehniliste vahenditega vastavalt NSV Liidu Haridusministeeriumi väljatöötatud tüüp-nimekirjadele ja normidele.

Ka vabariigi õppevahendite tellimisele 1980. a. on ära näidatud normid, vältimaks tarbetut tellimist. Mõningate vahendite suhtes on aga õpetajale seni jäetud vabad käed. Igal aastal täieneb õppevahendite tellimistele uute või moderniseeritud vahenditega. Käesoleval aastal on selliste videomagnetofon, diaprojektor «Lektor-600», grafoprojektor «Lektor-2000», kooli lingvafoonikabinett «ILJIV-1» jm. 1979. a. nomenklatuuris on 2141 nimetust, s.o. 429 nimetust rohkem kui 1977. a. 1980. a. tellimuses lisandus veel 79 uut vahendit.

Tundub, et sellisest hulgast peaks koolidele täiesti piisama, kuid paraku ei saa kõikide

davalt veel 15), kuid kõik kirjutusmasinad on vene tähestikuga. Väljapääsu võib leida ainult sel teel, et vahetada tähed.

Vabariigi koolides on praegu 50 paljundusaparaati. Võimalik oleks muretseda neid veelgi, tellimist piirab aga paljundusaparaatide vajaliku materjali nappus. Käesolevaks aastaks telliti Metsamaterjalide ja Paberitööstuse Toodete Turustuse ja Varustuse Eesti Vabariikliku Valitsusest termokopeeri 48 000 lehte (eraldati 5000); termoreaktiivset paberit 140 000 lehte (eraldati 30 000) ja hektograafi kopeeri 56 000 lehte (eraldati 12 000 lehte). Et sadagi eraldatud õigesti kasutada, tuleb haridusosakondadel nähtavasti organiseerida linnas/rajoonis direktoriat materjalide paljundamist nendes koolides, kus paljundusaparaadid on olemas.

Küllaltki suur on materjalide loetelu, millega peab varustama Keemiatoote ja Toi-

duaine Varustuse ja Turustuse Eesti Vabariikliku Koon- dis, kuid seni on meie tellimustest täidetud vaid 30—40%.

Vähem kui tavaliselt eraldati selleks aastaks magnetofone — vajadus 500, eraldati 280 (varustab Seadmehi ja Elektrotehnikatoote Komplekteerimise ja Varustuse Eesti Vabariikliku Valitsuse).

Rohkesti raskusi on tehniliste vahendite tagavaarude ja remondiga. Praktiliselt ükski instants ei võta tellimusi tehniliste vahendite tagavaarudele. Olukorra lahendamiseks remondisüsteemi loomine koos Eesti NSV Teenindusministeeriumiga ja tehniku ameti- koha sisseseadmine kõigis keskkoolides.

Sellised on mured ja probleemid, millest loodame üheksa aasta Eesti NSV Ministri Nõukogu abiga 1980. aastaks, et edaspidi võiksime koolide vajadusi katta ühe tervikuna.

ALIIDE KALJULA, Eesti NSV Haridusministeeriumi materiaalse fondide osakonna juhataja

UUSI RAAMATUID

nalismi kasvatamisest Rakvere 1. keskkoolis, E. Tominga «Rahvaste sõpruse kasvatamisest pioneerorganisatsioonis» ning A. Tammemäe «Internatsionalistlikust kasvatusest Saksa DV pioneer- ja noorsooorganisatsioonide kaudu».

Teine kogumik, mille koostajaks on H. Hiits, kannab pealkirja «Looduskaitse ja kool». Kogumikus näidatakse, milliseid võimalusi leidub looduskaitsele hariduse andmiseks õppetöös. Kogumiku alguses esitatakse ülevaade õpikuist, mida käesoleval ajal kasutatakse loodusteaduslike õppeainete, ning antakse neile hinnang looduskaitsele hariduse seisukohalt, tuuakse esile puudused ja tehakse järeldusi selle kohta, mida on õppeprotsessis vaja täiendada. Üksikasjalikke juhtnööre looduskaitsele hariduse andmise kohta koolibioloogias jagab M. Rute, koolikeemias esita-

vad neid S. Randmaa ja V. Sillaste. Emakeelõpetuse geograafilise suhtumise kujundamisel analüüsib K. Völli.

Kogumikus moodustavad suure osa õpetajate töökogumusi tutvustavad artiklid. Nii on kogumikus N. Aju artiklid «Mis meie targa taga sünnib».

S. Riisk oma artiklis «Looduskaitsealaste küsimuste käsitlemise kogemusi loodusteaduste tundides» annab ülevaate sellest, milliseid võimalusi pakub õpilaste kasvatamiseks looduskaitse ideede vaimu loodustõpetus. Õpetajad E. Hannus, R. Somelar ja E. Aitsam tutvustavad oma kogumisi looduskaitsealaste teadmiste rikastamisel mandrite geograafia kursuse õpetamise kaudu. O. Normani ja L. Miido kirjutistest leiab lugeja väärtuslikke näpunäiteid Eesti NSV füüsilise geograafia õpetamise seostamiseks looduse uurimisega, kasutamise ja kaitsmise küsimustega. Kuidas siduda NSV Liidu ma-

jandusgeograafia kursuse õpetamist looduskaitse põhimõtete, sellekohaseid näpunäiteid tutvustavad oma artiklites õpetajad L. Undrits ja E. Valke. Välisriikide majandusgeograafia kursuses käsitletava teema «Maailma mere-transport» õpetamisel saadud kogemusi kirjeldab oma artiklis H. Hallikma.

Looduskaitsele hariduse andmise tõhusamiseks on eeskätt vaja ära kasutada võimalusi, mida pakub iga õppeaine sisu. Sellest tulenevalt leiab lugeja kogumiku artikleist soovitusi õpetamise meetodika täiustamisel. Meetodiliste soovitusete kõrval on kogumikus ka mitmesugust andmestikku, mida on võimalik kasutada õppetöös lisamaterjalina. Ühtlasi on artiklid varustatud kirjanduse loeteluga, mis abistab lugejat lisamaterjali hankimisel.

Need praktilised kallakuga kogumikud peaksid leidma kindla koha mitte raamatuliinil, vaid õpetajate töölaual.

HANNO ISOK

Õnitleme 50. sünnipäeva puhul Eesti NSV teenelist õpetajat, Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-õpetuskonna dekaani, Eesti NSV Haridusministeeriumi ajaloo-komisjoni liiget ja ajaloo-olümpiadide organiseerijat ALLAN LIIMI

Gretchen Trimm, Puurmani kooli endine direktor, 75. sünnipäeval.

Maimo Jalasto, Värskas keskkooli õpetaja, 60. sünnipäeval.

Paula Rattasep, endine õpetaja, 60. sünnipäeval.

Liidla Kuuse, Saterlinna 8-kl. kooli õpetaja, 55. sünnipäeval.

Evi Aava, Lahumäe eriline-naatkooli direktori asetäitja kasvatusalal, 50. sünnipäeval.

Anni Alikas, Põlva kaug-õppekeskkooli metoodik, 50. sünnipäeval.

Are Russak, Luunja keskkooli õpetaja, 50. sünnipäeval.

Endel Sova, Suure-Jaani keskkooli õpetaja, 50. sünnipäeval.

TEADAANDED

E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut kuulutab välja täiendava vastuvõtu kaugõppeosakonna järgmistele erialadele: 1. Kooliõpetajate pedagoogika ja psühholoogia. 2. Kehaline kasvatus. 3. Matemaatika. 4. Eesti keel ja kirjandus. 5. Vene keel ja kirjandus. 6. Raamatukogundus ja bibliograafia. 7. Kultuuriharidus (õrkestrite juhimine).

Avaldusi võetakse vastu 31. juulini 1979. Vastuvõeteks algaavad 1. augustil 1979.

Tallinna Muusikakeskkooli (Vabaduse pst. 130) vajab füüsika-matemaatika õpetajat. Tel. 514-708, 514-709.

Tartu rajooni vene õppekeele- ja keelekeskkool vajab saksa keele õpetajat. Korter olemas. Tel.: Tartu 96-130, 96-097.

6. kutsekeskkool vajab algava-õppeastaks matemaatika-õpetajat, vene keele õpetajat, füüsikaõpetajat 7 paralleelklassi. Elamisplnna võimalus. Teated tel. 474-701 või 474-397 200 017 Tallinn, Kalini ni 98.

H. Põsgeimanni nim. Kutsekeskkool vajab füüsikaõpetajat. Kooli aadress: 202 353 Põhjamäe, Kaarli mõisa, tel. 434, 277.

Kosejõe Eriinternaatkooli kollektiiv mälestab OLGA MASINGUT ja avaldab kaastunnet lah-kunu omastele.

Toimetaja aset. V. EKSTA

Toimetuse aadress: 200 001 Tallinn, Pikk 7. 40.

Telefonid: üldtelefon 801-447, toimetaja 801-318, toimetaja asetäitja 801-381 ja 801-447, vastutav sekretär 449-397, ideoloogiline osak. 801-447, algõpetuse ja kooli-õpetuse osak. 449-397, kooliõpetuse osak. 449-397, humanitaarainete ja eestikeelse kasvatuse osak. 801-447, algõpetuse ja kooli-õpetuse osak. 449-397, töökasvatuse ja õhtukoolide osak. 801-318, korrektorit 801-935.

Väljaandja: kirjastus «Perioodika», Tallinn, Pikk 73. «Nõukogude Õpetaja» ilmub igal laupäeval. — Tellimishind: aastaks 1 rubl. 4 kop., poolaastaks 52 kop., kvartaliks 26 kop. Osklik-numbri hind 2 kop. Trükoopnagid 2. Tiraaž 15 100.

EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkkoda, Tallinn, Pärnu mnt. 67-a.

«Ньюкууде Ыпетая» — орган Министерства просвещения СССР и Профсоюз работников просвещения, выпуск школы и научных учреждений Зет. ССР. гор. Таллин.

K2-C5890 Tellimise nr. 2251 12345678910